

Föreningen Uppsala
HjärtLung

75 år

PROGRAM

- ❖ *Vår ordförande har ordet*
- ❖ *Docent Kerstin Hultér Åsberg
talar om mediciner.*
- ❖ *Lunchbuffé*
(vin kan köpas till självkostnadspris, 15 kr/glas)
- ❖ *Urban Söderlund*
ger oss en musikalisk nostalgitripp
- ❖ *Vill du säga något? Fritt fram närhelst!*

*Styrelsen önskar alla välkomna
och hoppas på en trevlig eftermiddag.*

FÖRENINGENS TILLBLIVELSE OCH HISTORIA

I början av 1900 talet spred sig tuberkulosen som en löpeld genom Sverige, mestadels i städerna där det var tätbefolkat. För att underlätta för de sjuka öppnades Understödsbyrån för tuberkulösa i Uppsala 1905. Den låg inom Slottskällans område nedanför slottet. (se bild)

Eftersom det var en mycket smittsam sjukdom och det inte fanns några mediciner som botade, byggdes det sanatorier runt om i landet.

Där fick de sjuka bo ofta långa tider, ibland upp till 10 år, från nära och kära. För att få ett drägligare och mer socialt liv bildades kamratföreningar. Syftet med dessa var att ge varandra stöd, men även påverka politikerna så att de ofta usla levnadsvillkoren som skapade grogrunden för Tbc-n skulle förbättras.

8 augusti 1941 sammanträdde Centralsanatoriets patienters understödsavdelning UPU och Vattholma patienters understödsförening VPU. Det togs ett beslut att dessa skulle bilda en konvalescentförening för Uppsala. En interimstyrelse utsågs där hr. Arne Karlsson valdes till ordförande, vidare hr. Theodor Lundin och syster Agda Andersson.

Det uppdrogs åt herrarna Arne och Theodor att dagen därpå uppsöka styrelsen för de Lungsjukas Riksförbund i Stockholm (bildat i juli 1939) *i och för dryftande av organisationsfrågor.*

Ett anslag a 15 kronor beviljades till resekostnader.

I sammanträde den 10 sept. 1941 närvarar förutom interimstyrelsen även representanter från Centralsanatoriet, Patientföreningen, Riksdagsman Lundberg samt ombudsman Fritioff fr Lungsjukas Riksförbund.

Hr Fritioff: *En patientförenings huvuduppgift är att skaffa patienterna på ett sanatorium förströelse samt att verka för understöd från allmänheten till verksamheten, i synnerhet då vid helger.*

En konvalescentförening ska verka för social rättvisa åt de som drabbats och gm samverkan med de kommunala myndigheterna ge det understöd som erfordras för en god eftervård.

Han föreslår att en konvalescentförening bildas för Uppsala med omnejd och att ur denna förening sedan avdelas lokalföreningar inom Uppland när medlemsantalet ger anledning härtill.

Riksdagsman Lundberg framhöll att *sanatorier kan anses vara som en liten stat för sig med överläkaren som diktator. En patientförening har därför inte för närvarande möjlighet att verka för annat än patienters förströelse o i viss mån någon understödjande verksamhet. En konvalescentförening har mycket större möjlighet att verka även för mer allvarliga ting.*

Protokoll 24 sept. 1941.

Namnet är Uppsala läns konvalescentförening.

Medlemskap skall kunna vinnas av alla konvalescenter inom länet samt av friska personer eller andra vilka önskar stödja föreningens verksamhet såsom passiva medlemmar.

Till ordförande väljs hr Arne Karlsson, v. ordf. hr. Gunnar Jansson, sekr. hr Erik Jäll, v.sekr. hr Theodor Lundin, kassör hr Henry Möller (samtliga Uppsala). Övriga styrelsemedlemmar herrar Karl Söderholm, Söderfors och Sven Lindberg, Skutskär. Till suppl valdes fru Ruth Ahlgren och herr Öberg.

Vid bildandet bestämdes att föreningen skulle verka för att behövande lungsjuka skulle erhålla effektiv hjälp från det allmänna under icke fördömligaste former. Fördomar mot sjukdomen, smittoskräcken, fanns det all anledning att motarbeta. Samarbete med olika myndigheter fanns också inskrivet i stadgarna. Första bidraget från en annan organisation kom genom "Cykelalliansen" och utgjorde överskottet från en Cykeltävling "Slottsrundern"

Vid årsskiftet 1941 – 1942 fanns 84 medlemmar

1942 har vi fått en ny ordförande Axel Zetterberg. I detta protokoll kan vi läsa att två herrar fått utbetalt 20 kr vardera såsom hjälp för inköp av ved samt till en annan man kr 16.50 för inköp av ny huvudbonad (hatt)

1942 utgavs broschyren "Mål och Medel" Den ger en redogörelse för föreningens verksamhet samt de medel som borde komma till användning.

Vi ska tillvarataga såväl de på sanatoriet intagnas som de utskrivna patienternas intressen. Föreningen vill i mån av tillgångar söka stödja sina medlemmar under denna tid genom pekuniära medel.

1943 hölls en stor Socialvårdskonferens i staden. Närvarande var: samtliga riksdagsledamöter, Landstingsmän, Stads-och-kommunalfullmäktige, Fattigvårdsstyrelsen, läkare, länsarbetsnämnden m. fl.

Här påpekades svagheten i den nuvarande eftervården av de tuberkulösa.

Likaså önskades ” större bidrag som understöd till de sjuka för möjliggörande till rikligare och närande föda samt bättre bostad”

Många utskrivna måste återgå för tidigt till arbete för att klara försörjningen, vilket medför många recidiv.

1944 startar insamlingar för att finansiera föreningens verksamhet och för att avhjälpa problem för de lungsjuka. Det söktes även pengar till fattigvårdsstyrelsen för att använda till bidrag till de sjuka. Det kunde vara till ved, kläder, tandvård m.m. Med hjälp av årliga lotterier kunde julgåvor delas ut.

1946 står att läsa att det råder personalbrist på Centralsanatoriet. Docent Hedvall föreslår att *föreningen ska försöka påverka sina medlemmar att taga anställning å sjukhuset hel – eller halvdagstjänst och därigenom avhjälpa svårigheterna.* En annons infördes i tidningen..

1948 är vi 821 medlemmar.

Vi blev även en del av HCK (nuvarande HSO)

1951. I länet försökte landstinget lösa lungsjukas svårigheter genom arbetsvårdskommittén som föreslagit ekonomiskt stöd till omskolning genom arbetsträning för inträde i arbetslivet. Lokaler för skyddad verksamhet hade anskaffats för detta ändamål. Bostadsförhållandena var undermåliga för lungsjuka, särskilt på landsbygden. En bostadsutredning pågick inom riksförbundet som skulle läggas till grunden för en statlig utredning om bostadsrabatter för familjer med tuberkulosmedlem.

1955 bildas Enköpings konvalescentförening.

Medlemsantal Uppsala 439; Älvkarleby153; Enköping 165

1956 byter vi namn till Uppsala Läns Centralorganisation för Lungsjuka

Nu kommer mediciner mot tuberkulos och den fruktade sjukdomen avtar, så även medlemsantalet. De hjärtsjuka kommer med i föreningen 1961 och 1962 ändras namnet till Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka.

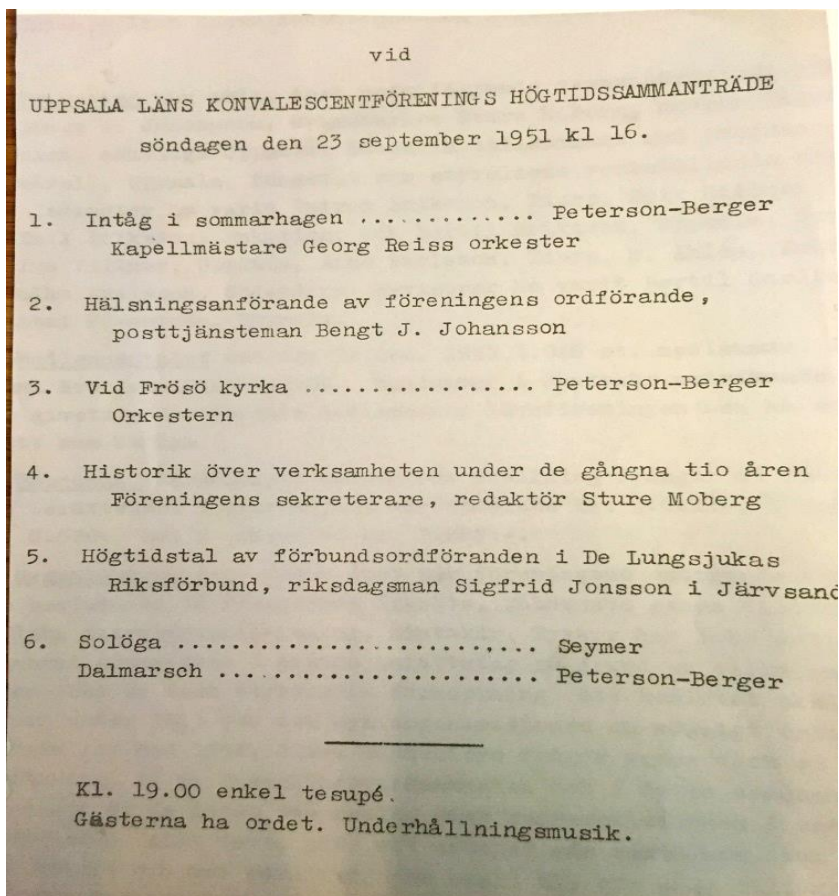
Medlemsantalet nästan fördubblas mellan åren 1964-1987 från 16000 till 29000

|

Föreningen har anordnat många cirklar och grupper. Gymnastiken påbörjades ex redan 1971. Vidare studiecirklar om olika landskap, kost, kurs i engelska, tyska, växtfärgning mm.

Riksförbundet och vår lokalförening har bytt namn många gånger under årens lopp. Vårt nuvarande namn Föreningen Uppsala HjärtLung antogs vid kongressen 2013, efter många års diskussioner om "sjuka" skulle var med i namnet eller inte. Så from 2014 heter vi som ovan.

Vi är idag 488 medlemmar. I hela riksförbundet finns fn. 38085 st.

Tidningen Status

Denna skrift har "hängt" med sedan starten av Riksförbundet 1939.

Det var medlemmarna som skulle se till att sprida skriften.

Det var lite kris med tidningen på mitten av -60 talet,

En kampanj genomfördes för att öka prenumerantantalet.

Nu får varje medlem tidningen 6 ggr/år

(Ber om ursäkt för den dåliga bilden, men jag tycker i alla fall att det var värt att visa den)

3,5 miljoner Status Jul under årens lopp

är den sammanlagda upplagan på julnumret, när den nu pågående utförsäljningen av 28:e årgången skall slutföras.

Under snart tre decennier har alltså svenska folket köpt och läst Status julnummer och det i sådan omfattning, att när upplagan var som störst såldes Status julnummer till var 13:e hushåll i landet. Status börjar alltså intaga en för en tidskrift i dessa dagar aktningsvärd ålder och kan fortfarande betrakta sig som en av de stora i branschen, trots alla ersättningsmedia för tidskrifter.

Konsten att sälja Status idag, är konsten att skaffa försäljare. Förr var det en enorm skillnad. De flesta enskilda föreningsmedlemmar voro ekonomiskt beroende av den förtjänst Status julnummer gav. Och av medlemmarna var det flera än nu som voro konvalescenter och flera som väntade på lämpliga arbetstillfällen som i regel inte fanns. Därför såldes Status julnummer i så stora upplagor.

MARY ERIXON MINNS

Mary är en av de medlemmar som varit med längst i vår förening - 61 år

Det började 1954, då Mary var 27 år. Hon var gift och hade två små barn. Efter en allmän skärmbildsundersökning som gjordes på alla invånare i Uppsala län fick Mary beskedet att hennes båda lungor var angripna av Tbc. Hon blev omedelbart inlagd på Sanatorium vid Akademiska sjukhuset. Hon berättar att de var sex patienter på salen, kvinnor mellan 25 och 82 år.

Trots att en del försvann av olika anledningar och nya kom till var sammanhållningen stor. Behandlingen pågick i 3, 6 eller 9 månader. Den kunde bestå av operation, gasning av lungor och/eller medicinering. Streptomycin var ett av läkemedlen som då användes. Av dessa blev man helt luddig och många gick omkring som i "bubblor".

Mary berättar att de hade "liggturer", vilket innebar att alla skulle ligga nedbäddade, en timme på förmiddagen och ett par timmar på eftermiddagen. På den senare turen fick de heller inte prata. Efter 3 månader blev det lite lättare. Om upphostningsproven var ok fick man gå upp och gå ut. Maken fick komma på besök men inte barnen.

Det fanns en patientförening med Sven Widergren som ordförande. Denna gjorde tillvaron lite mer dräglig. Aktiviteter ordnas där även personalen var med och hjälpte till. Det kunde vara filmföreläsning, sångunderhållning, reseskildringar mm. En gång hade de kräftskiva utan kräftor. Handlare i staden skänkte grammofonskivor så ett par ggr/vecka ordnades det en timmes önskemusik som sändes över sanatorieavdelningarna. Sammanhållningen blev stor.

På denna tiden var många rökare, så även Mary. Professorn fick röka i matsalen vid eftermiddagskaffet medan patienterna fick röka på toaletten. Där blev rena Lutzendimman, berättar Mary.

Mary blev ordförande och hennes första uppdrag blev att rökarna skulle få röka i ligghallen, där ju fönstren kunde öppnas. Detta gick dock inte igenom.

Mary skrevs ut efter 6 månader .Då gick hon, och de flesta andra som var färdigbehandlade, över från Patientföreningen till Konvalescentföreningen. Dessa fanns i Uppsala, Norduppland och Enköping. Hon berättar att årsavgiften 1956 var 3 kr.

Förbundet anordnade bra veckokurser bl.a. i sociala frågor som bostäder, arbete och utbildning. Det var svårt för många att komma tillbaka till arbetslivet, eftersom arbetskamraterna var rädda för smitta. Nya mediciner gjorde underverk och de lungsjuka blev färre, så 1961 välkomnades de hjärtsjuka in i föreningen.

Mary har varit mycket aktiv i föreningen som dess ordförande, kassör och sekreterare under många år. Vi är många som uppskattar och beundrar henne för det arbete, tid och engagemang hon lagt ner i vår förening.

*Centralsanatoriet vid Akademiska Sjukhuset 1937
Foto Axel Sagerholm / Upplandsmuseet*

FÖRENINGEN IDAG

Styrelsen består av:

Ordförande	Lars Nordström
Vice ordförande	Alf Hultberg
Sekreterare	Brittmarie Nilsson
Kassör	Olavi Lång
Ledamöter	Allan Larsson
	Eva Eriksson
	Lena Persson
Ersättare	Nils Olov Ersson
	Claes Åberg
	Gullvi Forsberg
	Torbjörn Hedberg

Övre raden: Torbjörn, Nils-Olov, Olavi, Alf, Lars, och Allan
Nedre raden: Lena, Brittmarie, Eva och Gullvi. På lilla bilden Claes

VÅRA AKTIVITETER

HjärtLunggruppen

Startade 1994 då som Lungpionjärerna. Så småningom bildade de hjärtsjuka en egen grupp. För några år sedan var antalet i Lunggruppen så få, så det beslöts att bilda en gemensam grupp:

*HjärtLunggruppen
Kerstin Jansson är gruppens ledare sedan drygt 8 år tillbaka.*

Medicinsk yoga

Detta har blivit en av våra populäraste aktiviteter. Susanne Ekroth, dipl. instruktör leder grupperna.

Vattengympa

Vi har för närvarande 2 grupper som vattengympar. En grupp håller till på Fyrishov och en i den nyöppnade Linnéabassängen

Golvgympa

Gerd Åhlsjö var den som en gång i tiden drog igång våra motionsgrupper.

Vi har idag tre golvgympagrupper.

Lättgympagruppen var vi tvungna att släppa våren 2016 på grund av för få deltagare.

Cykling o styrketräning

Har uppehåll på grund av ombyggnation av Akademiska.
Vi räknar med att köra igång så snart det är möjligt.

HLR

Våra instruktörer Eva Eriksson och Olavi Lång i "farten".

Av någon outgrundlig anledning har vi svårt att engagera våra medlemmar i denna så livsnöd vändiga utbildning av HjärtLung räddning.

Vårfest

Varje år anordnar vi en Vårfest. Då bjuder vi våra medlemmar på härlig lunch och andra trevligheter. Stående inslag är tipspromenader både ute och inne och olika längder. Förutom trevlig samvaro har vi allsång och underhålls oftast av det alltid lika spelglada Pensionärsdraget.

Några lyckliga vinner de eftertraktade vinsterna på lotteriet. Denna fest är alltid uppskattad och glad.

Höstmöte

Varje år anordnar vi Höstmöte. Då brukar vi bjuda in föreläsare av olika slag.

- 2011 lyssnade vi på Hans Blomberg, överläkare på ambulanssjukvården
- 2012 informerade professor Christer Jansson, Akademiska sjukhuset, om det senaste inom lungforskningen.
- 2013 berättade Jelena Jastrebova, docent i livsmedelsvetenskap, sambandet mellan kolesterol och hälsa.
- 2014 lyssnade vi på Göran Boll, grundaren av medicinsk yoga. Vi fick höra om studier som gjorts på bl.a. Karolinska, som visade vilken god effekt yogan har på patienter med hjärtinfarkt, hjärtsvikt, flimmer och högt blodtryck.
- 2015 bjöd vi in Helena Igelstam. Hon är forskare på Akademiska sjukhusets lung- och allergimottagning.

Julfest

Julbordet är också en årlig trevlig återkommande punkt.

Vi brukar hålla till på Ultunarestaurangen där vi först bjuds på glögg och sedan på ett rikligt och gott julbord. Underhållningen brukar traditionsenligt bestå av Bengt Jansson.

”MARKNADSFÖRING”

Akademiska sjukhuset, Hjärtavdelningen

Varje vecka alternerar fyra herrar att besöka Akademiska sjukhuset, avd. 50 G, och talar med de patienter som så önskar.

Vi har även haft förmånen att få vara med på Hjärtskolan som sjukhuset anordnar. Vi har då haft möjligheten att informera om vår förening.

Akademiska sjukhuset, Lungavdelningen

Lungavdelningen har en Kol skola där vårt Lung Evo brukar delta.

Mässor

Vi har deltagit i en del mässor .

Vi har på så sätt informerat och gjort reklam för vår förening.

Här bredvid ser vi Eva på Hälsomässan på Fyrishov 2015

Kol dag

Varje år i november uppmärksammar vi Kol-dagen.

Vi har stått på bl.a. Akademiska sjukhuset, Apotek och på Gränby köpcentrum och informerat om vår förening.

”Öppna” föreläsningar.

Vi har i samarbete med Länsföreningen och i vissa fall Riksförbundet haft sk. öppna föreläsningar.

Vi har bl.a.haft en hearing med våra politiker, info från Rikssvikts kvalitetsregister och en föreläsning om Förmaksflimmer.

ORDFÖRANDE Lars Nordström

Kära medlem!

Föreningen har i år funnits i 75år med sin stödjande och opinions bildande verksamhet för personer som drabbats av hjärt- och lungsjukdom. Mot denna bakgrund har några medlemmar i styrelsen sammanställt denna jubileums skrift, för att med några historiska axplock, belysa vår förenings tillkomst och utveckling till dags datum. Denna skrift har ingen ambition att utgöra en heltäckande historisk beskrivning av gångna 75 åren.

Det som började med en stödjande verksamhet till personer som drabbats av tuberkulos sjukdom, i dagligt tal TBC, vilket ofta innebar isolering och långa sjukdomsperioder.

Mediciner som effektivt kunde bota personer drabbade av TBC fanns inte förrän i mitten av femtiotalet, vilket medförde att TBC drabbade personer kraftigt minskade i antal och föreningen sökte andra partners för att kunna fortleva och stärka föreningens verksamhet.

Denna utveckling fick till följd att hjärtsjuka personer kom med i föreningen år 1961 och året efter bildas Riksförbundet för Hjärt- och lungsjuka, som vi tillhör som lokal förening, men numera har namnet Föreningen Uppsala, HjärtLung - sjuka togs bort efter kongress beslut år 2013.

Välståndsökningen i landet efter andra världskriget och till i dag har medfört att personer med konstaterade hjärt- och lungsjukdom inte har minskat utan ligger fortfarande på en hög nivå.

Detta innebär ett fortsatt behov av en HjärtLung förening lokalt i Uppsala som informerar, utbildar, bevakar våra rättigheter och som erbjuder god eftervård i form av olika motionsaktiviteter för att hjärt- och lungsjuka personer ska kunna leva ett så bra liv som möjligt.

Jag vill därmed avsluta mitt inlägg med att på styrelsens vägnar tacka alla er som genom ert medlemskap möjlig gjort föreningens fortbestånd och verksamhet de gångna åren samt även förhoppningsvis de kommande åren.

Sammanställningen av föreningens historia är hämtad från arkivhandlingar på Folk rörelsearkivet och Riksförbundets Jubileum utgåva 2009, av Alf Hultberg och Lena Persson. Jubileumsskriften är gjord av Lena Persson